

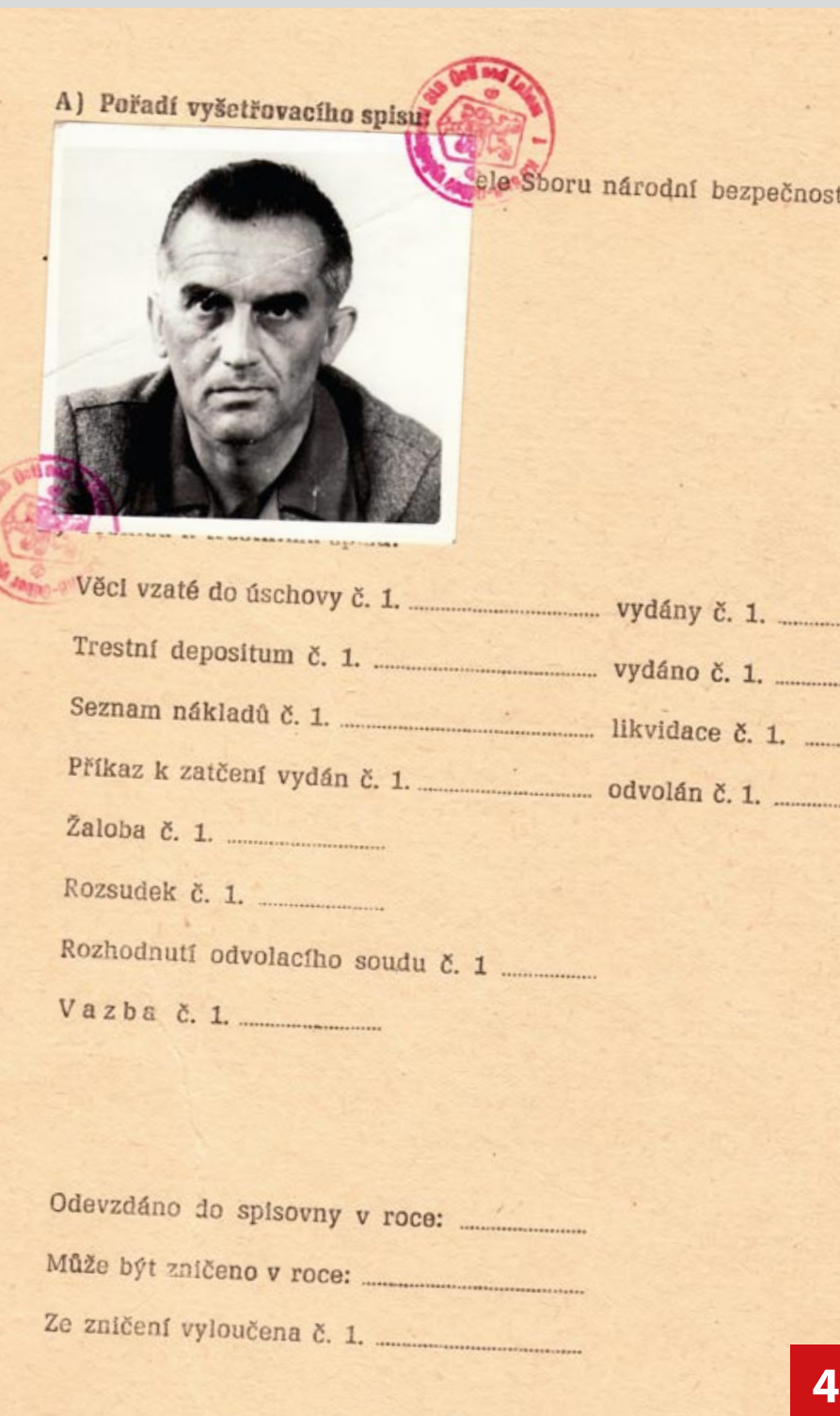
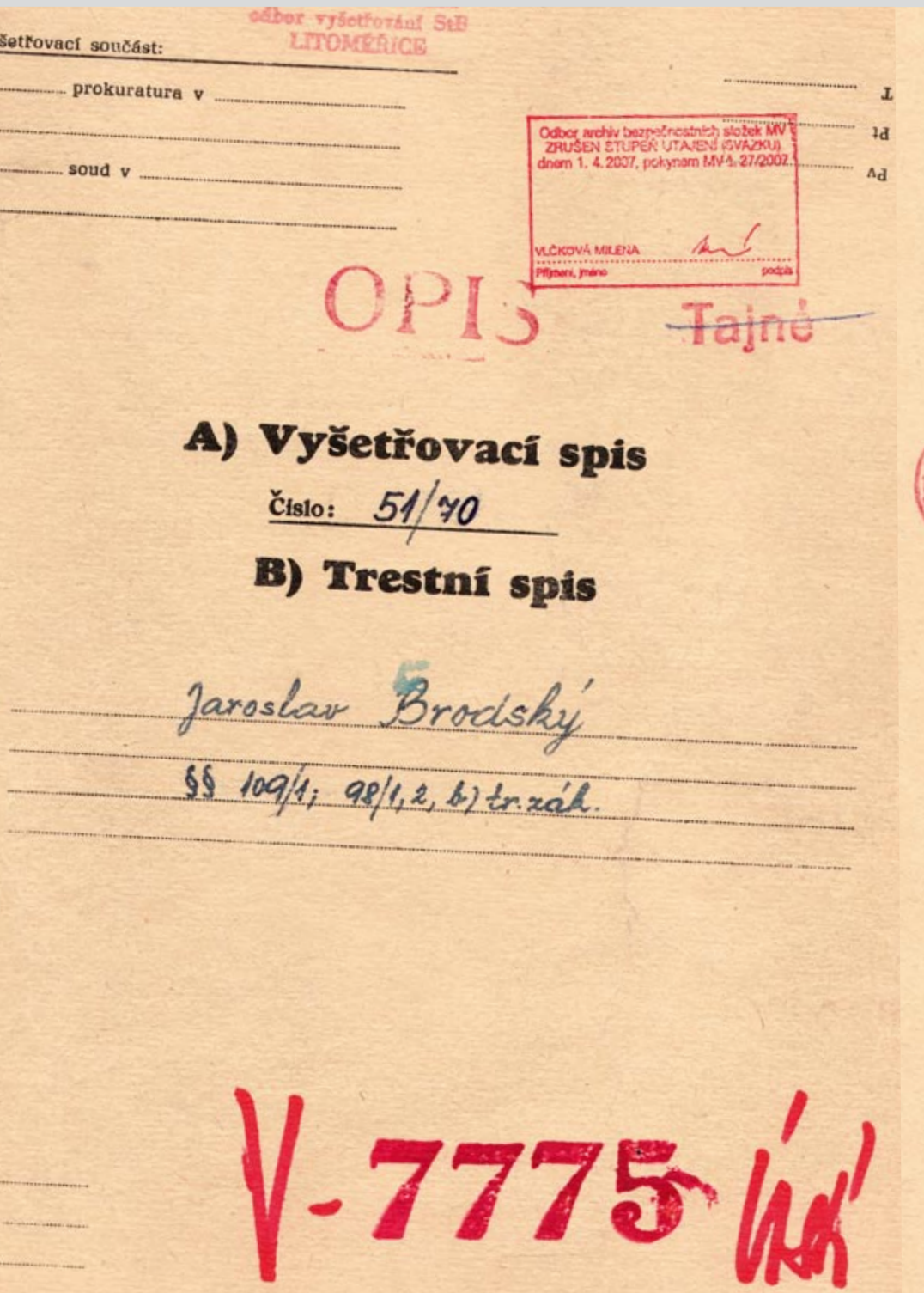
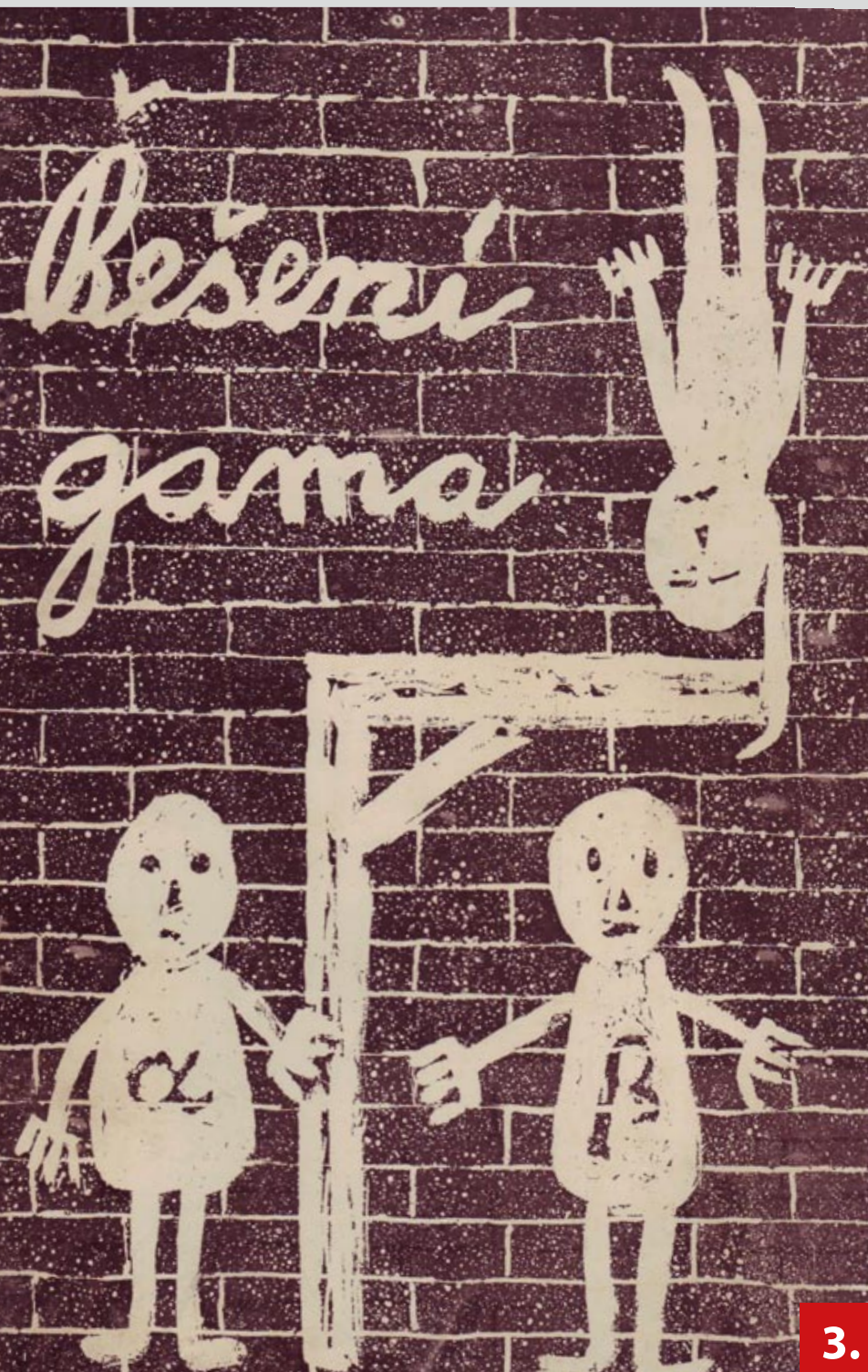
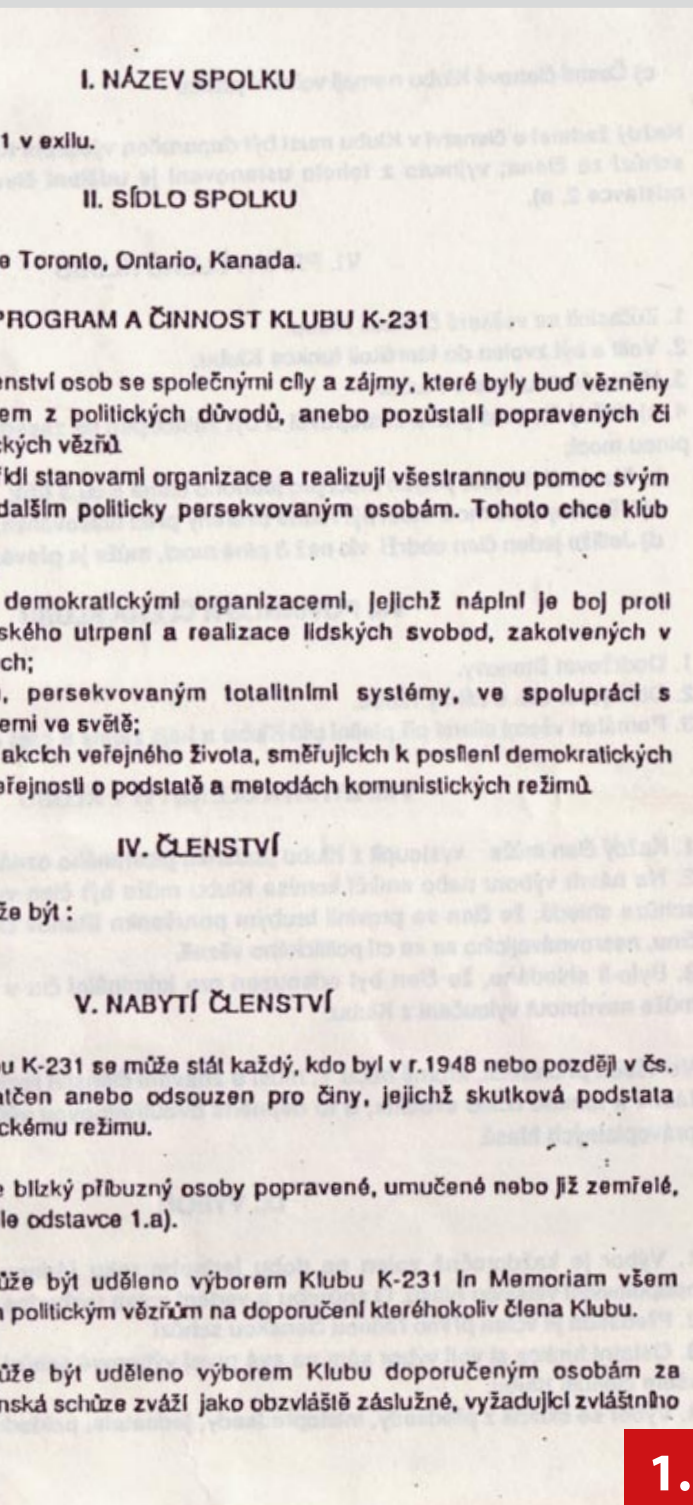
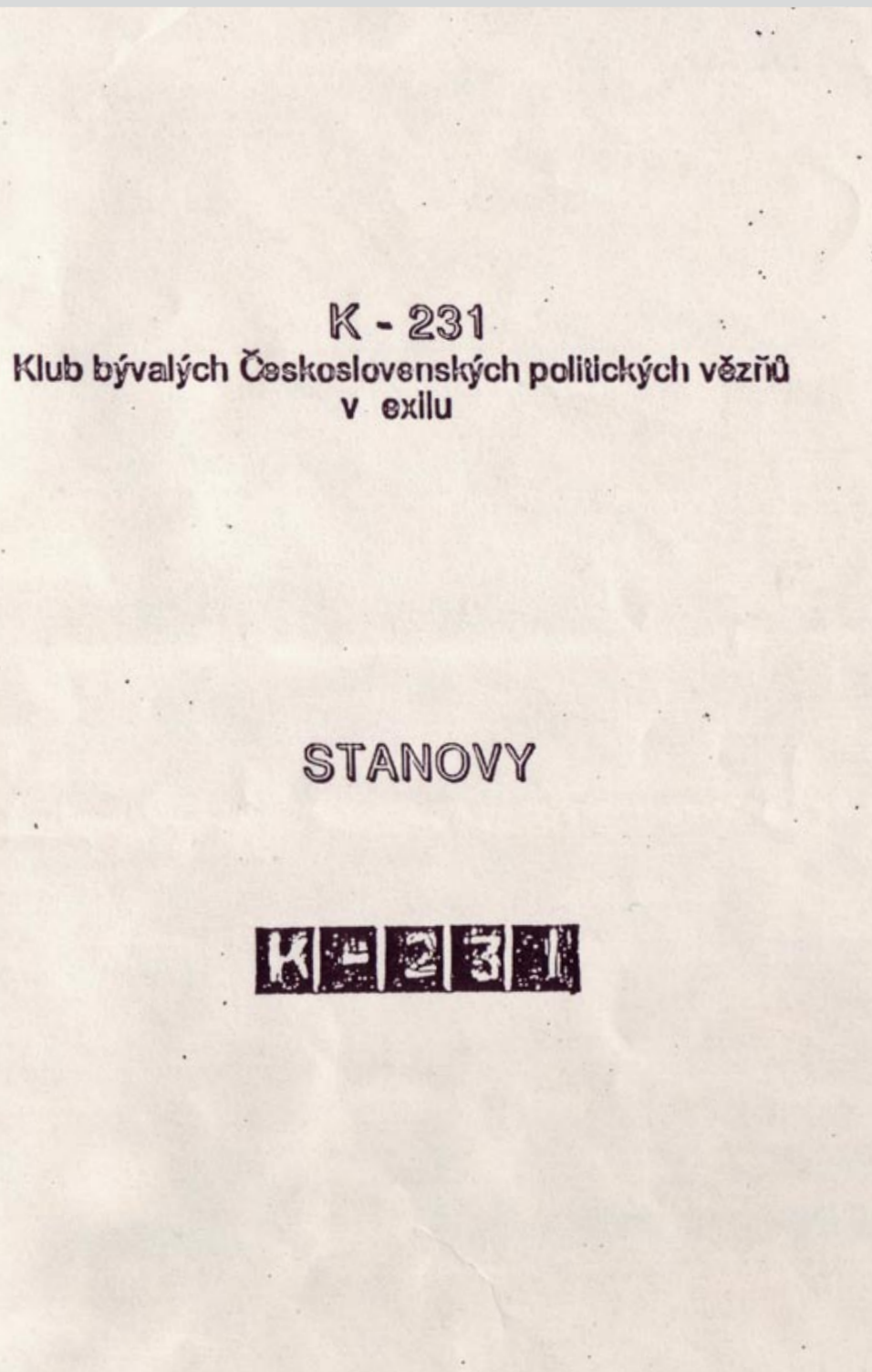
Bývalí političtí vězni v exilu

K-231

V době, kdy v Československu vzniklo K 231, se již v exilu nacházela řada osob, kterým se podařilo uniknout před komunistickým režimem do zahraničí nebo odešly do exilu po propuštění z vězení. V roce 1967 v Kanadě vznikla Organizace bývalých československých politických vězňů v exilu. V jejím čele stál Zdeněk Slavík (1922–2005), který byl v roce 1950 odsouzen na doživotí a v roce 1967 uprchl z Československa a následující desetiletí strávil v Kanadě. Mezi další spoluzakladatele patřil Josef Hrubý, Evžen Hutka, Mojmir Chrovec, František Kalkus, Emil Svátek a Jaromír Záštera. Společně vytvořili fond na pomoc politickým vězňům v Československu. Na jaře 1968 se přihlásil k nové vznikajícímu K 231.

Nová odsouzení v sedmdesátých letech

Řada bývalých politických vězňů a představitelů K 231, kteří odešli do exilu, byla na přelomu šedesátých a sedmdesátých odsouzena za opuštění republiky (například Jan Smíd na pět let, Jaroslav Brodský na osm let), někteří i za jiné trestné činy (např. Milan Frybort v roce 1971 na čtyři roky nepodmíněně, neboť se spolupodílel v srpnových dnech na vysílání z Litvle). Po celé období byly exilové organizace bývalých politických vězňů sledovány rozvědkou Státní bezpečnosti, která se snažila zejména o vyvolávání sporů pomocí různých dezinformačních akcí.

1. Ukázka ze stanov Klubu 231 v exilu, který působil především v Kanadě (1985, zdroj: Libri prohibiti) 2. Ukázka obálek časopisů, které vydávali bývalí političtí vězni ve Švýcarsku a v Kanadě (osmdesátá léta 20. století, zdroj: Libri prohibiti) 3. Neznámější vzpomínky na K 231 napsal v exilu Jaroslav Brodský. Na počátku sedmdesátých let vydal pod názvem Rešení gama v několika jazykových verzích (počátek sedmdesátých let 20. století, zdroj: Libri prohibiti) 4. Na počátku sedmdesátých let byla i několik představitelů K 231 opět odsouzeno, mezi nimi také Jaroslav Brodský. Obálka a první strana vyšetřovacího spisu k jeho odchodu do exilu (1970, zdroj: ABS)

Novým impulsem pro exilovou organizaci byl příchod řady bývalých politických vězňů z Československa po srpnové okupaci. Po necelých dvou letech se novým předsedou exilového sdružení stal MUDr. Karel František Koch (1890–1981), vojenský lékař, pedagog, účastník druhého odboje a starosta Bratislavy, který byl po únoru 1948 odsouzen na doživotí a vězněn až do roku 1964. Organizace se přejmenovala na Sdružení bývalých československých politických vězňů se sídlem v kanadském Torontu. Na přelomu 60. a 70. let vyšlo několik čísel bulletinu *Mukl* a poté činnost začala stagnovat. Sdružení vyvíjelo v rámci svých možností sociální aktivity a spolupracovalo s obdobnou organizací, která byla v roce 1969 vytvořena ve Švýcarsku (s tammím Sdružením se kanadské nakonec v roce 1976 spojilo). V úzkém kontaktu bylo i se zastřešující exilovou organizací v Kanadě, Československým národním sdružením v Kanadě, které existuje od roku 1939 (nyní pod názvem České a slovenské sdružení v Kanadě).

Sdružení bývalých československých politických vězňů ve Švýcarsku (od 80. let s dodatkem v exilu) sídlilo od konce šedesátých let až do přelomu století v Curychu, poté nastal útlum jeho činnosti a přenesení aktivit do České republiky. K jeho členům patřili například Bedřich Hostička, Jan Smíd, Karel Kukal, František Bím, Jaroslav Anđel, Jiří Sochor a Eugen Hoffmann. V roce 1988 nechalo sdružení vybudovat památník obětem komunistického teroru v Československu. Slavnostní odhalení čtyřmi metry vysokého kříže s ostatným drátem a deskou zasazenou do kamene se uskutečnilo 26. února 1988 v Nagelbergu, na česko-rakouské hranici (Halámky-Gmünd). V roce 1983 bylo v Kanadě obnoveno vydávání časopisu *Mukl*, v letech 1988–2000 byl tištěn ve Švýcarsku a v roce 2001 v České republice. Čtvrtletník byl publicistickou platformou mluví jazyků vězňů z Švýcarska a okolních zemích.

V roce 1985 – v důsledku sporů politických vězňů v Kanadě – založili bývalí političtí vězni nespokojení s činností curyšského sdružení novou organizaci. Klub K-231 v exilu měl sídlo v kanadském Torontu-Scarborough a existoval v letech 1985 až 1990. Jeho předsedkyní byla zvolena Eduarda Ottová (1931), která byla vězněna v letech 1951 až 1961, od roku 1966 žila v Kanadě. Jednateltem nového klubu byl Milan Frybort, místopředsedy Karel Palát a Karel Pinke a pokladníkem František Otto. Organizace spolupracovala s řadou exilových spolků, zejména v Kanadě a USA, kde žila naprostá většina jejich členů (například s Radou svobodného Československa, Československou národní radou americkou, Českým a slovenským sdružením v Kanadě, Československou obcí legionářskou a Sokolem). Měla několik forem činnosti: sociální (v letech 1985–1990 bylo na přibližně 250 adres, zejména spoluvězeňáků Eduardu Ottové z Pardubic, později také rodin členů Jazovce sekce, zasláno celkem 7 590 kanadských dolarů). Jednalo se ovšem také o morální podporu, šk dopravně až částeji o pohlednice. Touto cestou byla obnovena stará či navazána nová přátelství a kontakty exilu s domovem. Neméně důležitá byla rovněž dokumentační činnost. Klub K-231 v exilu vydal celkem 31 čísel časopisu K-231, který byl distribuován zdarma. Snažil se ho také zasílat do ČSSR ve zmenšeném formátu. Informoval v něm nejen o své činnosti, ale zveřejňoval například svědectví o zločinech komunismu. Hlavním redaktorem byl Lumír Salivar, náklad časopisu byl přibližně 500 kusů. Většinu čísel vytkl velcí příznivci klubu, manželé Škvorečtí. Články přispěli také Zdeněk Otruba, Jiří Krupička, Otakar Rambousek, Zdeněk Slavík, Emil Vidra a řada dalších bývalých politických vězňů. Členové se zúčastnili besed a publikovali v médiích. Patrně nejviditelnějším počinem exilového klubu byl postavení monumentu, památníku obětem komunismu.

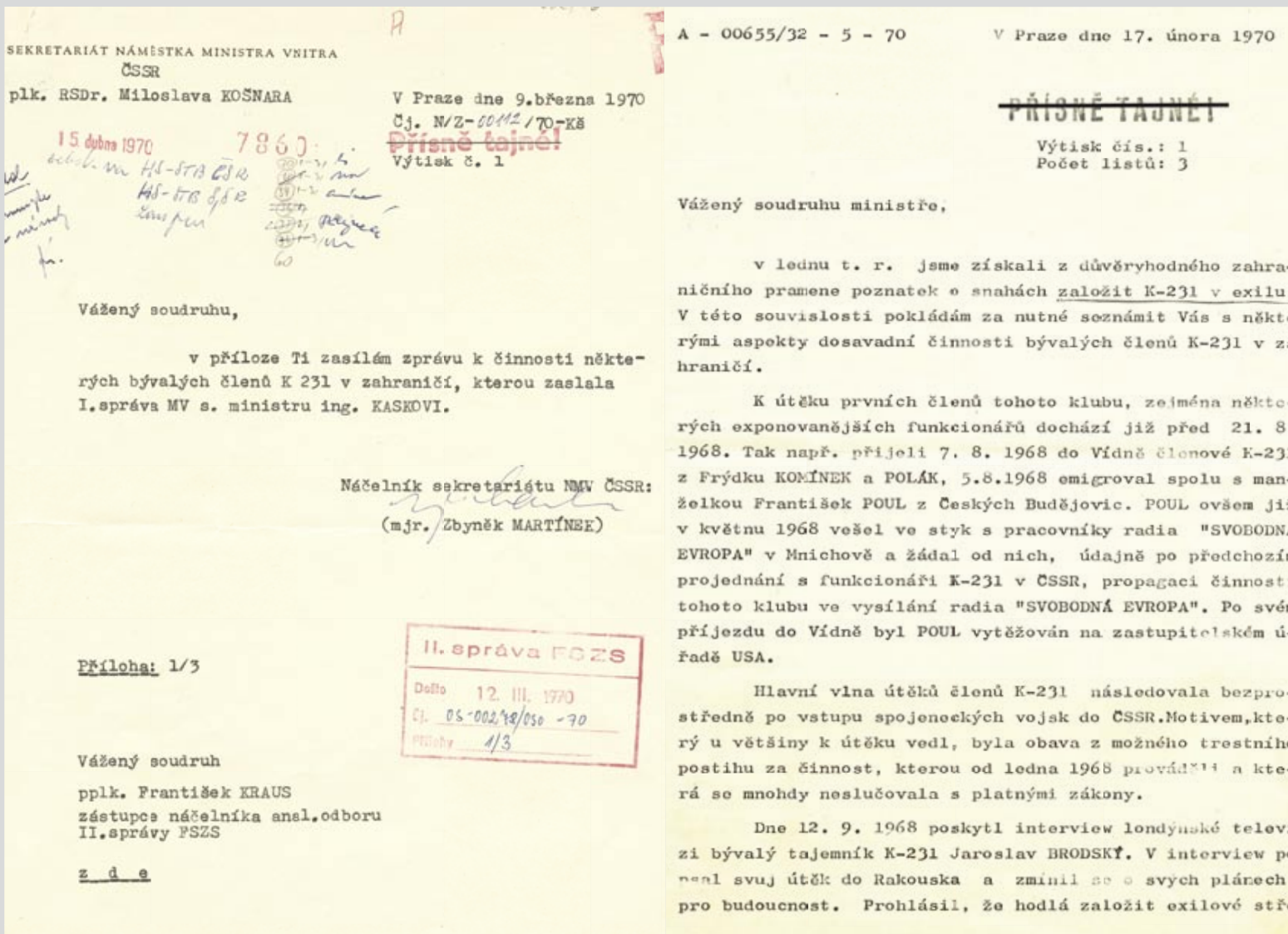

Znovuukřizovaný (Pohlednice byla v Kanadě vydána při příležitosti odhalení pomníku Znovuukřizovaného 1989, zdroj: Libri prohibiti)

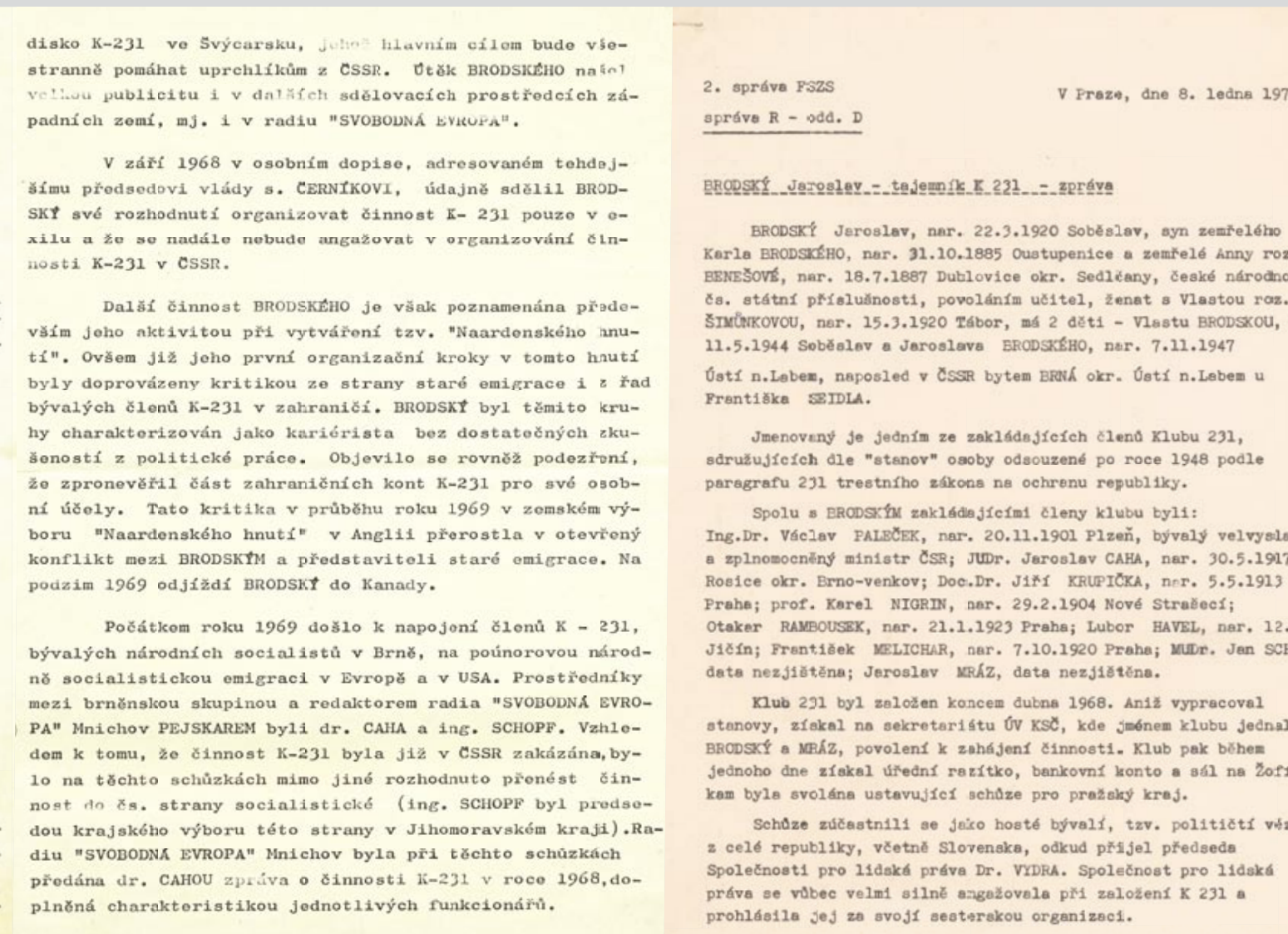
Autorem je sochař Josef Randa (1933–2005). Okolí památníku muže ukřizovaného na srpu s kladivem na betonovém podstavci je dílem renomovaného kanadského zahradního architekta Milana Havlina (1928–2007), který své zkušenosti z padesátých let popsal pod pseudonymem Petr Roman v knize *Vlečen pod šibenici* – byl odsouzen k trestu smrti, nakonec ve vězení strávil 15 let. Sběrka probíhala od roku 1987 a klesla takřka 33.000 kanadských dolarů, náklady byly 28.000, zbytek zůstal v údržbovém fondu. Odhalení se uskutečnilo 2. července 1989 za účasti asi 1 500 hostů na Masarykovnu, která je od konce čtyřicátých let centrem krajského života v části Toronta Scarborough (pomník byl v roce 1991 předán krajské organizaci Masaryk Memorial Institute, která má tuto oblast na okraji Toronta ve správě).

Bývalí členové K 231 žili takje po celém světě

Vedle Kanady a Švýcarska, kde jich bylo nejvíce, pobývali nejčastěji v Rakousku, Německu, Francii, Velké Británii, Austrálii a Jižní Africe. Ve všech těchto zemích se zapojili do činnosti řady krajských a exilových organizací, Sokolem počínaje a exilovými stranami, zejména Československou stranou národně socialistickou v exilu, konče. Společně organizovali demonstrace k výročí 21. srpna, upozorňovali na porušování lidských práv v Československu, a to nejen v padesátých letech, ale také v době současné, například při příležitosti vídeňské následně schůzky Kofere v listopadu 1986. Po roce 1989 se řada politických vězňů vrátila do vlasti buď nastálo, nebo se často vraci do rodné země. Po vytvoření Konfederace politických vězňů Československa vznikla ve Švýcarsku Západoevropská pobočka Konfederace a v Kanadě KPV – K 231 v zahraničí i čele s Janem Kůstkou (1931), které vyvíjely určitou činnost v první polovině devadesátých let. Poté ve stále menším počtu zbývající muklové přenesli svůj zájem na jiné spolky.

Zpráva komunistické rozvědky o činnosti bývalých členů K 231 v exilu (17. únor 1970, zdroj: ABS)

Zpráva Státní bezpečnosti o Jaroslavu Brodském a o rozporch mezi bývalými představiteli K 231 (8. leden 1970, zdroj: ABS)

